

KIS UYKUSU YÜZÜNDE BOLCA KÜSTÜK

Yayın Adı : Tempo
İli : İstanbul

Sayfa : 100
Periyod : Aylık

Tarih : 01.07.2014
Tiraj : 8.547

1/6

100

DOMINIQUE CHARRIAU/ CONTRIBUTORF / GETTY IMAGES TURKEY

TEMPO // Temmuz 2014

“KİŞ UYKUSU YÜZÜNDEN BOLCA KÜSTÜK”

Yaza, 'Kış Uykusu'nun Cannes başarısıyla girdi Türkiye. Bütün spotlar Altın Palmiye ödülünü kazanan yönetmen Nuri Bilge Ceylan'a döndü.

Ancak bu başarıda filmin senaryosunu birlikte yazdığı eşi Ebru Ceylan'ın da büyük payı var. Peki 2002'den beri her Nuri Bilge Ceylan filmine ya oyuncu, ya senarist veya sanat yönetmeni olarak destek veren Ebru Ceylan, dünyaya, sinemaya, sanata nasıl bakıyor? Onun için aydın, sanatçı olmak ne anlam taşıyor? Nuri Bilge Ceylan-Ebru Ceylan etkileşimi nerede başlıyor, nerede bitiyor?

röportaj: BERRİN İŞCAN

Kış Uykusu'nun senaryosunun 285 sayfa olduğunu okudum. “Neredeyse bir roman” diyebiliriz. Bu 285 sayfalık süreçten bahsedebilir misiniz biraz?

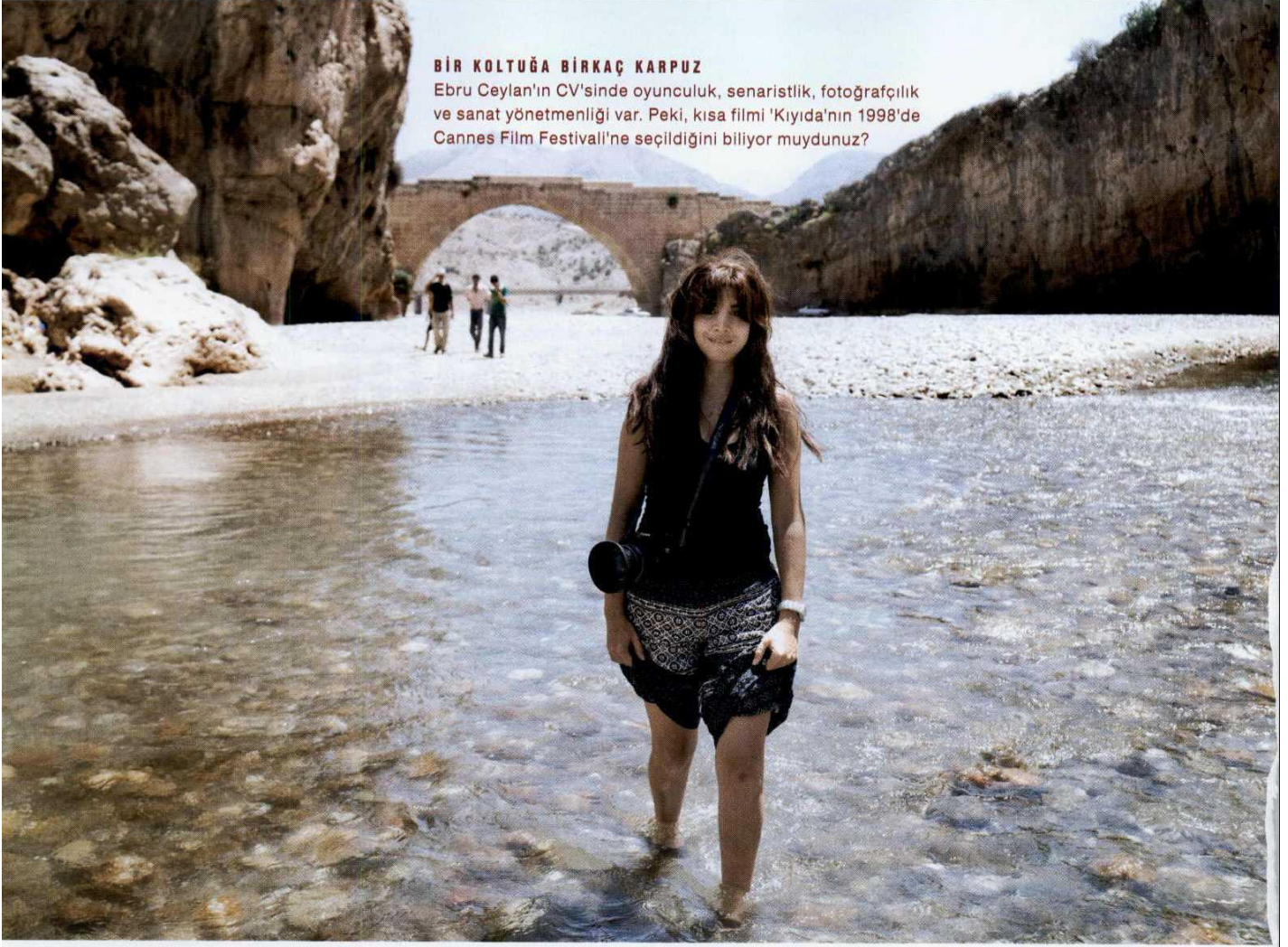
Evet, neredeyse iki filmlik bir malzeme. Fakat yazarken bu uzunluğu pek hissetmedik. Filmin çok diyaloglu olacağını başından beri biliyor ve istiyorduk. Hesaplaşmalar, itiraflar ve tiradlarla dolu bir diyalog yapısı kurmayı hedefimiz. Senaryonun son noktasını koymamız yaklaşık altı ayımızı aldı. Her ne kadar uyumlu bir sinema anlayışımız olsa da, birbirimizin fikirlerine katılmadığımız anlar da oldu. Biraz benim ısrarcı ve inatçı tavrım, biraz da Bilge'nin haklı tahammülsüzlüğü yüzünden bolca küstüğümüz oldu. İşin kötüsü, senaryo yazmak gibi ciddi bir iş yaparken küslüğü istediğin kadar uzatma lüksün olmuyor.

'Kış Uykusu'nda da, 'Bir Zamanlar Anadolu'da ve 'Üç Maymun'da olduğu gibi Çehov çıkıyor karşımıza. Çehov'la ortak probleminiz ne?

Problemden çok, "Tüm hayatımız üzerinde kalıcı etkiler yaratan bir sanatçının tesiri" diyebiliriz. Çünkü Çehov, basit gibi görünenin içindeki karma-

TANIDIK MANZARA

Nuri Bilge Ceylan,
2002, 2008, 2014'te
Cannes Film
Festivali'nde ödül
alırken yanında hep
aynı kişi vardı: Ebru
Ceylan. Çift, 2003'den
bu yana evli.

BİR KOLTUĞA BİRKAÇ KARPUZ

Ebru Ceylan'ın CV'sinde oyunculuk, senaristlik, fotoğrafçılık ve sanat yönetmenliği var. Peki, kısa filmi 'Kıyıda'nın 1998'de Cannes Film Festivali'ne seçildiğini biliyor muydunuz?

"Kış Uykusu'nu çalışırken, en acımasız tartışmalar diyalog yazımı sırasında yaşandı. Çünkü bir şeyi ifade etmenin, bin bir çeşit yolu var. Ve sadece birini seçmek zorundayız. Ama iki ayrı kişiyiz. Fikir ayrılığı normal, hatta kaçınılmaz."

şayı, sıradan gibi görünenin içindeki trajediyi, komik gibi görünenin içindeki dramı görebilen ve tüm bu trajikomik hayat oyununu, tanrısal bir üst bakışla gözlemleyip, tarafsız anlatabilen çok önemli bir yazar. Bana göre etkilenmemek, o ve onun gibi önemli yazarlardan feyz almamak, dramatik sanatlarla uğraşan bir sanatçı için büyük eksiklik.

Bir kadın olarak Ebru Ceylan'ın varlığı ne katıyor Nuri Bilge Ceylan sinemasına?

Alt benlik, üst benlik, kadınlık, erkeklik gibi cinsiyetle ilgili her türlü angajman benim kendimi uzak tutmaya

çalıştığım ve zaten içimde de herhangi bir şekilde hissetmediğim kavramlar. Senaryo yazarken salt bir zihne ulaşmaya, dünyaya tüm kimliklerden arınmış bir gözle bakabilmeye çalışıyorum. İnsanlığa ve onun hüznünlü, tuhaf trajedisine, bir kadın, bir anne, bir eş, bir kul ya da bir sanatçı olarak değil, hiçbiri olarak, ya da hepsinin toplamı olarak bakıyorum. Zihnimi açık ve temiz tutmaya çalışıyorum.

"HERKES KENDİNİ MASUM YALANLARA İNANDIRIR"

Nuri Bilge Ceylan, Hürriyet gazetesindeki röportajında, senaryo çalışırken sizin inatçı kişiliğiniz ve aranızdaki

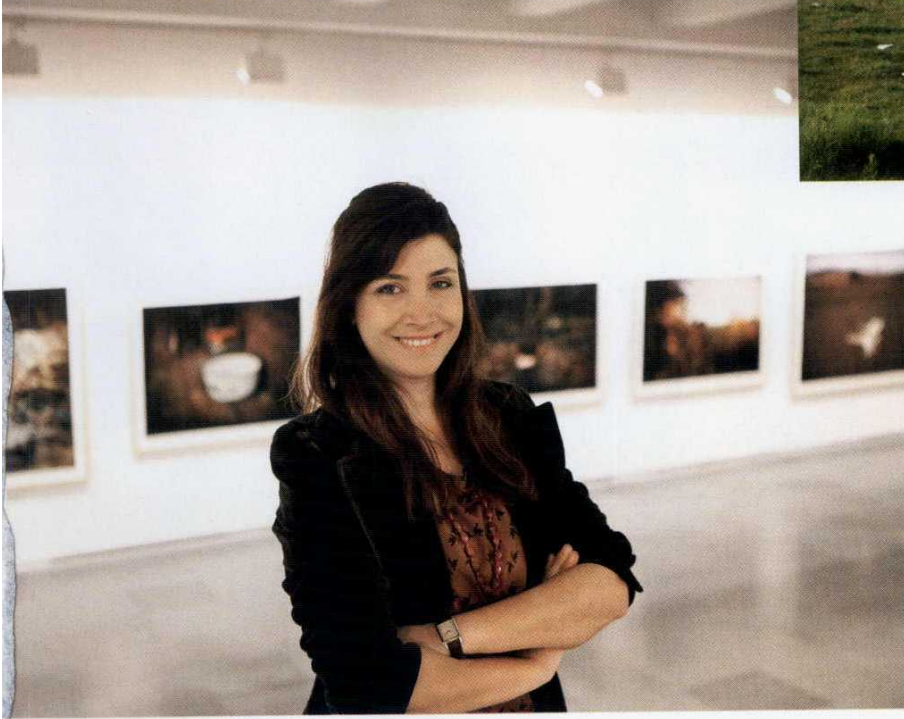
hukuk sebebiyle oluşan acımasız tartışma ortamından bahsediyordu. Bu acımasız tartışmada ne kadar acımasızsınız? Kış Uykusu'nu izlerken "Aydın'ın kardeşi Necla kadar olabilir mi?" diye düşünmüştüm.

Necla kadar cesur olamam herhalde. Kardeşlik hukukuyla eşlik hukuku birbirinden farklı şeyler. Kanunları ve yaptırımları farklı. Kardeş için yasal olan, eş için suç sayılabilir. Eleştirilerim yine de eşlik hukuku sınırları içerisinde. Yani öldürmez, ama süründürür.

Peki, Kış Uykusu'nun senaryosunu yazarken hangi konularda yaşandı en

İLK KİŞİSEL SERGİ

Ebru Ceylan aynı zamanda profesyonel bir fotoğrafçı. 2011 yılında 'Dünya İçimde Karanlık Oyunlar Oynuyor Anne' isimli ilk kişisel sergisinde objektifini bir çocuğun iç dünyasına çevirdi.

*"Çok okuyup,
hiçbir şey
bilmeyen, hiç
okumamış ama
muazzam bir
hayat bilgisine
sahip nice
aydınlara var."*

acımasız tartışmalar?

Diyalog yazımı sırasında. Çünkü bir şeyi ifade etmenin, bin bir çeşit yolu var. Ve sadece birini seçmek zorundayız. Ama iki ayrı kişiyiz. Fikir ayrılığı normal, hatta kaçınılmaz.

Nuri Bilge Ceylan, "Başkalarının olduğu kadar kendimizin de zayıflıklarına iğne batıran bir film yapmak istedik" demişti. Ebru Ceylan'ın 'Kış Uykusu'nu yazarken keşfettiği kendine dair rahatsızlıkları neler?

Keşfettiğim değil de, "Onu yazabilme sebep olacak deneyimler" demek daha doğru. Misal, başkaları için yaptığını inandığın her şeyi, aslında kendin için yapıyor olman ve hatta buna kendin dahi inanmış olman, hayatın senin ayaklarının altında serili bir uçan halı olduğuna ve istediğin an binip istediğin yere gidebileceğine inanman ve kaybedecek hiçbir şeyin olmadığına, her zaman bir Anka kuşu

gibi kendini baştan yaratabilecek bir gücün olduğuna olan güvenin gibi.. Yani kısaca ben de dâhil, herkesin kendini inandırmak zorunda olduğu masum yalanlar. Gidilecek başka bir yerin olmadığını biz yıllar önce Kavafis'ten öğrenmiştik halbuki.

"TÜRKİYE ELİNDEN GELENİ YAPIYOR"

Peki Türkiye hangi itirafları edemiyor kendisine, hangi zayıflıklarına dokunamıyor sizce?

Türkiye'nin zamana ihtiyacı var. Üzerine gitmek doğru değil. Elinden geleni yapıyor.

Düşün dünyamızda, çoğunlukla Doğu-Batı merkezinde çözümlenmeye çalışılmış Türk aydını kavramı, şimdi, merkezi neredeyse kalmamış bir dünyada nasıl tartışılıyor sizce? Kış Uykusu'nu yazarken bu kavrama dair hangi ipliklerin ucundan tutunuz?

Aydın karakterini oluştururken pek

çok kaynaktan beslendik. Kendimizden, çevremizden, kitaplardan, filmlerden... Kişisel gözlemim Türkiye dâhil, inanın Batı'da da aydın çok kapsamlı bir kavram. Bilim, sanat ve felsefeyle uğraşandan tutun da, burjuvaziye mensup, kitap okuyan, hiçbir şey üretmeden sadece tüketerek yaşayan, yani karikatürize edersek; ağzında puro, boynunda fularla sergilere takılan tiplere kadar 'aydın' tanımının içine giriyor. Aydın, ruhsal ve biyolojik bir varlık olarak her şeyden önce insan. Sosyal bir varlık olarak, her şeyden önce ben, 'bilgi'nin kendi başına bir değer olduğunu düşünmüyorum. Bilgiyi değer yapan şey, o bilgiye sahip olanın kattığı yorum. Bilgi gözlemlerle, deneyimle ve yorumla birleştiğinde bir değer haline alır. Ona bu değeri katan ise aydındır. Aydın, bilgiyi işleyen, hayata katan, var olan bilgiden yeni bilgiler, sorular üreten kişidir.

Çok okuyup, hiçbir şey bilmeyen,

KARI-KOCA AYNI FİLMDE

2002'de çekilen 'Uzak'tan itibaren her Nuri Bilge Ceylan filminde, Ebru Ceylan ya oyuncu, ya sanat yönetmeni veya senarist olarak var. Bu kare, 'İklimler' filminden.

hiç okumamış ama muazzam bir hayat bilgisine sahip nice aydınlar var. En basit örneği; eskiden en çok bilen en yaşlı olanı. "Büyüğe danışmak" diye bir deyim vardı. Şimdi internet var. Bütün dünyanın bilgisine ulaşmak an meselesi. Bu yüzden artık gençler, yaşlılardan daha çok şey biliyor. Ama bu onları aydın yapmaya yetmiyor.

Siz bir sanatçı olarak Batı'da, Cannes'da örneğin, arada kalmış bir

"Her varlık kendini en mükemmel şekilde tamamlama iç güdüsüyle yaşar. Bir sanatçı da hep, yarattığı eserin kendini tamamlayacak bir kitle, aura yaratma ihtimalini gizli bir hevesle içinde taşır."

Türkiyeli olma hali hissediyor musunuz?

Hayır hissetmiyorum. Çünkü kendimi ne Batılı, ne de tamamen Doğulu hissediyorum.

"HERKESİN KENDİ MANZARASI VAR"

Deleuze, sinemadan da bahsettiği 'Yaratma Eylemi Nedir?' başlıklı denemesinde, "Henüz var olmayan bir halka çağrı yapmayan sanat yapıtı yoktur" diyor. Kış Uykusu nasıl bir 'yok halk'a çağrı yapıyor?

Deleuze'un "Halk" diye çevrilmiş kavramını ben kitle olarak kullanmayı daha uygun buluyorum. Her varlık kendini en mükemmel şekilde tamamlama iç güdüsüyle yaşar. Bir sanatçı da,

yarattığı eserin kendini tamamlayacak bir kitle, aura yaratma ihtimalini, hep gizli bir hevesle içinde taşır. Ama bu elle tutulur, sözle anlatılır bir hayal de olmayabilir her zaman. Hatta belki de yarattığın şeyi sevmeyeceksindir bile. Potansiyelin kendisi de yeterince büyük bir motivasyon kaynağı belki de.

Web sitenizin açılışında insanın ancak bir şair olarak yaşayabileceğini söyleyen Hölderlin'in bir sözünü alıntıyorsunuz. Sizin şiiriniz bu anlamda fotoğraf mı?

Sanatta şiirselliği seviyorum. Hölderlin'in sitemin açılışındaki "Ve gördüğüm; kutsal olan, sözüm olsun benim" dizesivv de bana, hayatın içinde saklı kalan müziği duyabilmeyi çağırıyor. Hayatı, o kutsal olanı bir şiir gibi okuyup yazabilmeyi. Fotoğraf bahane.

İklimler filminde İsa, İshak Paşa Sarayı'nın fotoğrafını bir de taksi şofö-

rünü manzaranın önüne yerleştirerek çekiyor. 'Faces of Anatolia' fotoğraflarınızda sizin de çektiğiniz yüzlerin arkasında manzaralar var. Ulus Baker bir temennisinde; "Seyredilecek değil seyreden bir manzara yaratabilirsek ne mutlu bize" diyor. Sanat yönetmeni de olan Ebru Ceylan nasıl bakar manzaraya, seyre?

Ulus Baker'i saygıyla anmak isterim öncelikle. Kendisi hüzünlü bir Ankara ve gençlik hatırasıdır bende. "Manzara" deyince zihnimde oluşan ilk görüntü bozkır manzarasıdır. Akşam güneşi altında bomboş, engin bir bozkır manzarası. Ama çok daha fazlası aslında o. Bakanla dolan. Manzaranın tek bir anlamı yok. Herkesin kendi manzarası var. Nereye baksa aynı manzaradan etkilenir aslında. Hangi manzaraya baksam, bir bozkırdan etkilenirim mesela ben.

"HANEKE'YE 'HAYIR' DEMEDEN, DÜŞÜNÜRDÜM"

2008 yılındaki bir söyleşinizde, "İnsan

CEYLAN'DAN SENARYO DERSLERİ

Ebru Ceylan, zaman zaman dramaturji, çekim senaryosu ve sinema tarihi gibi konularda ders veriyor.

"Annelik benim severek yaptığım ama çokça da zorlandığım bir iş. Yalnızlığına düşkün kadınlar için zor bir sınav. Bir yandan diyalog yazmaya çalışırken, bir yandan oğlumun i-Pad'ine minecraft modları indirmeye çalışıyorum örneğin."

öğrendikçe daha çok susuyor. En azından bilgi, bende böyle bir duygu yaratıyor" diyorsunuz. Hâlâ geçerli mi bu düşünceniz?

Evet, kısmen geçerli. Şimdi senaryo dersleri veriyorum ve orada uzun uzun konuşuyorum; bilgilerimi, fikirlerimi paylaşıyorum. Öyle bir konuşmama hali değil tabii bahsettiğim. Biraz had-dini bilme gibi.

'Dünya İçimde Karanlık Oyunlar Oynuyor Anne' başlıklı fotoğraf serginize ithafen sormak isterim: Hangi çocuk karanlıklarda dolaşır sanatçı Ebru Ceylan?

Hayatın karanlık taraflarında olabileceğini hisseden zihni açık çocukların-

kinde.

Peki anne olmak iyi-kötü, nasıl etkiliyor insanın sanatını?

Annelik benim severek yaptığım ama çokça da zorlandığım bir iş. Yalnızlığına düşkün kadınlar için zor bir sınav. Bir yandan iki kadın ('Kış Uykusu'ndaki Nihal ve Necla) arasındaki diyalogu yazmaya çalışırken, bir yandan da başımda bekleyen oğlumun i-Pad'ine minecraft modları indirmeye çalışıyorum örneğin. Bir kadının, sanatçı ve bir anne olarak portresi bu maalesef.

Nuri Bilge Ceylan'dan başka sinemacılar için de senaryo yazmak ister misiniz?

Haneke'ye "Hayır" demeden önce bir düşünürdüm herhalde.

"EVE HEM İŞ HEM EŞ GETİRİYORUM"

Bir insanın birlikte olduğu kişiyle beraber sanat üretmesinin sıkıntıları da var mı? Örneğin ego savaşları yaşanır mı Ceylan'ların evinde?

Ego savaşları yaşanmaz. Mesleki bir egom yok çünkü benim. Ama tabii senaryo süreci çok yoğun. İster istemez aramızdaki yakınlığın hukukuna da dayanan gerginlikler oluyor. Ama çoğunlukla ben böyle içli dışlı olmaktan memnunum. Eve hem iş hem eş getiriyorum bir bakıma. □